

Potokol
SEKEL PARK JEDINHO KO-LIN
"J.D. POTOKA SYNOWIE"
BEDZIN-MALIBADZ

דאס בעסטע

שפייווע - פעטס

צום בראטען, פרעגלען און באקען איז

"פאטאקאל"

דן בעסטע

פלאנצען-פוטער

"פאטאקאל"

דאס בעסטע שפייווע - אייר

"פאטאק"

אלץ אונטער דער שטרענגער השגחה

פון דעם בעגרייגער ראבאנאט.

POTOKANA
MASŁO ROŚLINNE

WYRABIANE NA JEDYNYCH
TYTUŁACH ROŚLINNYCH

8 געזיכערמטע טעגליכע
KURSY SAMOCHODOWE
H. Pryłńskiego
Warszawa, Aleje Jerozolimskie 27.
שולע - אויטאמאבילען מיט א דאָפעלטער
קער־אויניצע - וועלט-פאָטאָמענט.
וועלכער פערזאָנלעכערט און אילט צו די לעהרע
שנערס און גרוינדיכע אויסדערנונג.
פרענע און האוינונג פאר צוריקטערע.
רושענטעלמענישע און פאך-קורסן.
גערעטניש פאר בעקומען א פאָהר-ערלייבניש.

אלקראר צערטאמען, לינגלעטאום, ריוואנס, באדניקס, פרו-
 שטן אויך פארשדענע אויסדערנישע און אנלעדישע פראדוקטן
 אלקראר מאפציר - צוראמען א.ו.וו.
 רעזעלע געזאנדלונג. [REDACTED] נומער געזונגענע.
 בעמערקונג: צום הינטער טייל און פאר געזעט אויך פארזעהן
 מיט אלקראר פולען פאר שטער און אנדערע.

א בעזוך אין דער האנדווערקער

נישם שווי לצמח אין מור פֿונגעק-
מען זיך טרעניקונגען אויפ'ן הויף
פון דער האנדערקער - שולע, הארם
בעת'ן לעצטען רעסאנאנץ און אויספ-
שטעלע געהארען א פארשפרייט מיט
א פארטיקל העלכער לעבן אריין גאר
די יעניגע, העלכע האבען עפֿים צו
ערלערונגען אין דער שולע אדער אין
דער קאנצעלערע.

רעס דיר, אינגוואו, מושיסוסמער האג

לע צווייטערס און פֿארט הערט
געפֿעכט א טעלעווער רעסאנאנץ,
רום אויף א גרונדליכען רעסאנאנץ
ערקלערט מיר דער דירעקטאר-
האלט מען געדארפט האבען די מיט
פון 50 טויזער זאטעט, אויף העל
די שולע קען זיך, נאטירליך, נישט
ערלויבען. דער טעלעווער רעסאנאנץ
האט אויך פֿונגעקעטס די סומע
15 פון 16 טויזער זאטעט.

פאם אויסגעארבעטע געזעטמאנען
פון די שלעסער געמיינען... פון די
ערשטע געמיינען. דאס ליגט אין
א ספעציעלע שטוב אין דערם ניוט
פערקויפט נור דערם געזעטמאנען ברי
די שולער האט געהאן אנדער אין די
אנדערע קלאסען וואלן קאנען שפע-
טער אונטערהאלטן די קאמפיוטירונג
פון דערם שרייב, די אלע מלשורים
ווערן די אוי גערעכענען פארגע-
מאכע ארבעט.

אבערהויפט זעהט מען לעצמען
גרעסערע פערזאנלעכקייטן פון די
שולער צו די הונדערטער - טולע.
פארמיטערן און נעמען אין דער שו-
לע אין אלע קלאסען הונדערט שולער
פון העלבע 18 האבען געענדיגט די
שולע און עטליכע פון זי האבען גע-
קומען פרוהעסע פאסטמעס און אדני-
צעלע אין דער שולע גומא. בארסק-
טערסטאט און אין דער שולע הענדען
ויד א גרויסע צעהל קיינסליכע שו-
לער, העלבע הענדען זעלבסטפערשטענ-
דליך אויסער א קליינע אויפגאס נישט
גענענטען.

דער פאטערקלעך טאט פון דער
שולע איז א בעל-ידונענער, אזוי
האט זיך די שולע אדורפן צוהערן דאס
לעצטע יאהר און דעציט, אין
טאך פון יאהר איז אויפגעשמוגט
נעמארען ארבעט פאר די קלעכונע
סומע פון 50 טויזנד זאטעס, אין
דער הינזיכט שטעהט די הונד שולע
אויסן ערשטען פלאץ פון אלע הענד-
צערקער-שולען אין פוילען.

מין יק"א האט די שולע דערהאל-
טשן אין מסד מין יאָהר דין סומע פון
36 טויזענד ילאמעס. דער גורזשעט
האט בערך 25000 דאס פירונג יאָהר
די סומע פון 80 טויזענד ילאמעס,
אין אַ דאָסער דער אינגענווקעט פון
דער שולע האט די שולע אידיכע-
פאכט דאָס יאָהר איהר פעמונקעט פון
א דעציניט.

אונגערדייטט מאכט דו האנדערער-
קער-שולע אויף זיין איין ביינאנט א
הערליכען אהנדערק און אונזער קהלה
האט אין אויף איהרע געבויעטן נישט
אויף איהר און אהנדערקט אלעמאל
נישט קען שבת מען אהנדערקט
רען מיט דער האנדערקער-שולע האט
הערט אונזערערט זיין א מיכאעל און
אונזערערט דירעקטאר, האט האט אהנדער-
געהויבן דו שולע און זי אונזער-
שטעלט אין דער ערשטער ריהע זיין
די הערליכסטע אינאיינאנצן און
אונז אין אהנדערט.

סעם.

קינסט ארומזאלערען אין די נאמען.
דער פארג האט געבוירען א
מויז.

דאס מין און דו אלגעמינע פער-
זאמלונג פון דו קלמנהנרלער.
אפרער דו פערזאמלונג איז פארגע-
קומען האט מען גערעדט בכל שטרי-
הער, אז דאס האט פארגעקומען א אויפ-
רייס, אז דאס, האט עס האט פארגע-
קומען אויף דער פערזאמלונג פון דו
קלמנהנרלער איז נאך נישט פארגע-
קומען ביז איצט, עס העלען פלוצען
לעבעדיגע הארמאנען, מען האט שלונ-
גען לעבעדיגע שלאנגען, נאכט און
האט זיך געטראכט, אז נאך קען זיך
דו יורושע נוצן, זי וועגן בעלנים
זו רעדן אונטער דו אונגען, זי הא-
בען ליב א חניפה'לעך, א מסירת'לעך,
א רבילות'ל, פארגעקומען עס וועל קו-
מען צו דער עצם וואו העלען זי אלע
שטימען, חלל, במילי בעלמא לא קני',
רעדען אלע העלפט נישט, מען מוז
דאך עפנים אויפצוהעלען פאקטען און צו
אזאלע וועגן פערזאנלעך און גרויסער
פאקט.

וכך הוא, אויב איז נאָממען קורם כל
 אונ אויף דער שטראננוורטער און צו-
 גענרעטער פערזאנלונג נאָממען א
 קלענע צאָהל מיטגלידער, מחמת די
 גרעסער צאָהל האט גאָר לייעב צו
 האבען פרעסעסטיס און האבען פילע
 צו בעצאהלען מיטגלידער-זיכערהייט.
 אויף דער שטראננוורטער גוף האט
 מען גענומען אַ שטרעם צו דער ריט-
 קופע און מען האט געקערט, וועל איך
 אויף היסטען פון זיין, האט מען האט
 געקערט און די הויפט-אפטיילונגער
 האט האבען געזאָלט שטעלן מיט די
 אפטיילונגער קוילען האבען זיך

נישם שווי לעבט איז מיר אָנגעק-
מ'ן זיך טרענצירונגען אויפ'ן הויף
פון דער האנדערקער - שולע, הארט
בעת'ן לעצטען רעמאנט און אויספ-
שטעלט נעמליך א פארטייגונג מיט
א פארטייג, העלפער לעזט אריין גאר
דריי יונגע, העלפער האבען עפס צו
עלערונגען אין דער שולע אדער אין
דער קאנצעלסאריע.

דעם דיר, אינזש, פויסוסקער האב
אויך בעקענעט און זיין באדיינט, האו
ער און נאךן בעשטימט מי דער צו-
רעכטונג-ארבעט צום נאך-שול-אדער.
ער האט אבערענדעטן די ארבעט און
גערן מיר נאכזיין און נעמען ער-
לערונגען און ער האט און און האב
געזעט און.

[illegible]

ראם און איבערהויפט דער ערשטער
דעמאָנסטראציע 30 יאָר, וואָס די שו-
ווערן זענען געווען דאָס ערשטע

געציהונג אין אײער מאַראַלעשע און
זאמערעלע אונטערשטײצונג.

די ירושע געזעלשאפט פאר גוט
 שטענדיק געבילטונג פון דער צעמער,
 פאר זי פון אקטיוו מיטגעלעזן אויפ-
 געווענען דעם גרויסען ירושען בנין.
 געלכע מאנא א ירוש געזעל-
 שאפטליכע שולע, איז דאס מוסט
 לעבן א מערע פחות ווי צעמערן צו
 ערשטארקען און ערשטעמינען. ער-
 רעכערען איר ערשטגעקערן די גע-
 זעלשאפטליכע ירוש - גאנצנאלע ער-
 נהונגס - אינסטיטוציעס צוכט איר
 א צעמערן קינדער און א מער שטארק
 ערמיינט דאס ווי צעהן יאָהר געזעל-
 שאפטליכע שולע האט אויך איר ער-
 נייגען און דאס געמאכט צו ערשטענען
 אירע אויפגאבע מיטגעזעלען בויען
 א גאנצנאל ירושען צוקונפט.

י. ד. י-ק.

פדן לון די מליחית: מאניע גאט,
 ערקויפט אונז א שטארקט, הען גיט
 גאנצע שטארקט איז א שטארקט א דארף...
 י"ה א שטיקעל פלעג אין דער זעט...
 א עם איז הענט א שיערע מליחית,
 אים הערונע יאהר.

א תיקון פאר די יונגע לייט.

אן אונזערע יורשע יונגע לעבט
ען וך נישט האט שטענדיק, דאס
וואס זיין עלטערן בעהזאגט, הארט
ווי מיר זאלן וך נישט שערקען
דיין פאליטישע פארשטען און זי-
ך פארגעסן האבען וך דאך אין א
קעמער מיט געלעבן אין זייער
ארבעט אין און די פארזאמלע
קעיסען אנהאלט, וך האבען דאס
נישטעוואלט זייער פאסטע צייט.

וְעֵינֵי שֹׁמֵר דִּי פִּרְמִינֵן חֲרוֹב
עֲתֵרְעֵן. עַם אֵין גִּישָׁף הַשֵּׁט אִין
וְשִׁנְטִמְטִיכְתָּן קִין אִין פִּרְמִינֵן. קִין
אִין מִרְמִיט הַעֲלֵכֵי וְאֵל הַאֲבֵן א
קִינֵל, הֵאָּ וִינְנֵעֵלֵט וְאֵלֶּן וִיד צִי-
אִמְעִיקוֹמֵטֵן הַשֵּׁט אִין וִיד שְׁטִמְעִרֵן
עֲפִרְעֵט, הֵאָּ נִפְּמִנֵן וִיד דִּי רִשִׁי-
עֵי וִינְנֵעֵלֵט, הָאָם שְׁחֵזֵן וְאֵין דִּי
רִעֵץ צִיפֵּט עֲנֹלִיד הַשֵּׁט אִין וִיד
רִיטְסִעֲלֵטֵן וְאֵין וִינְנֵן אִין מִיט גִּישָׁפֵט
וִילֵף אִין הַשֵּׁט וְאֵין נִפְּמִנֵן, אִין הַשֵּׁט
פִּי נִפְּמִינֵן אִין קִימְמִקִּטֵּט מִטְּמִי-
עֵי דִי וִינְנֵן לִפְּטִלֵק, הָאָם בֵּי וְאֵין
וִינְנֵן נִפְּחֵן דֵּרֵךְ מִנֵּן וְאֵל דֵּרֵךְ אִידֵּ-
לֵל. מִי דִי יִעֲנִיב, הָאָם דִּי פִּרְמִי-
נֵי, דֵּרֵךְ פִּרְמִינֵן אִין נִפְּחֵן וְאֵין
אִין לִפְּטִלֵק, עַם וְאֵין שִׁלֵּץ הַשֵּׁט אִין
פִּרְמִינֵן חֵן וְאֵין פִּרְמִינֵן אִין
וִילֵץ רִשְׁמִינֵן, בִּילְאָרֵךְ אִין אִנדֵּרֵץ-
וִיפִלְעִרִינֵן אִין, קִרְסֵלֵי, אִין אִין
קִינֵל דִּי דֵּרֵךְ קִרְסֵמֵר שִׁלֵּץ בֵּימֵן
נֵי, דֵּרֵךְ שֵׁן אִינֵר חֵטֵט קִימֵן

ייִנגאָמיטציעס מווען פֿיר מורד ווען
 דאָס די 10 יאהר ווענען דער אַ-
 מֶנֶס פֿון אונזער נאָציאָנאַל - ייִדנשער
 און געוועלשאַטמליכער מעסענגערס און
 קעמפֿהאלונג. דאָס איז אַ חשובֿער מיל
 אַנים ווען פֿון אונזער קעמפֿ פֿאַר
 דער שטערער צוקונפֿט פֿון ייִדישען
 לעבען אין פּוילען. די 10 יאהר-נע-
 גען אַ פֿרק נעטיכמע פֿון ייִדנשער נע-
 געלשאַטמליכער, קולטורעל - נאָציאָנאַל-
 לערע מעסענגערס פֿון דער ייִדנשער
 געוועלשאַטע אין פּוילען בכלל און אין
 אונזער סטאָט בירם. האָט דער דער
 ייִדנשער צבור אין פּוילען פֿאַרן 10-
 15 יאהר צוריק נעהאָט אַ פֿראַגעס
 פֿון שול - העוען און ערציהונג און
 נעמט איז עס דער אָקטועלסטער ענין
 פֿאַר ייִדישען לעבען !

ב'חיד נישט זאגן, דאס די יודישע
גומאנאויסם האבען שוין געפונען דעם
אמת'ן זעג און דער יודישער ערצן-
וואג, און אזוי ווי זענען מיט בלויז
שטעלען שוין שום חסרון, (צום מהות
זיין א יודישער שולע איהרע יענען
טון צועלען העלען פיר זיך נאך אום-
קעהרען). מער פיר מוזען דאך אנער-
קענען אז יודישע געזעלשאפטליכע
געמיינדעס פארען פון א יודישען
צבור אנערקענט בעזארגונג זיין א
קאפיטעל צעראנטפערקייט.
און עס מוזען פיר פארענען אונזער
יודישען צבור :
1.

[illegible]

שוין העכער א יאהר, חן ר' חנני
יירושע נוממאויס האבען געפערט
דעם 10 יעהרגען יובלעאום פון ים-
ער עקווסטענץ, און ס'האט זיך גע-
קאנט דאסמען, אז די יירושע געזע-
שאפט האט ארויסגעזען די געהעריגע
פערזאנלעכעס וואג און פערשטענדונג
צו אנהער אהנגען אינסטרוציעס, העל-
פע געהען אריבער אין א נאכער תקופה,
דען א דאנס דער צעהן יעהרגער
אינפאנסיאנער און אונטערמירליכער אר-
בייט, חן מצד דער לעמנג, חן מצד
דעם לעהרער פערסאנאל און א שטל
פון יירושען צויר, האבען דאס די
שולען געגעבן אוועלע פערשטע
העלפע העלפן ערשט שפעטער ארויס-
הייען ווער לעבענאסאפט און השפעה
אויף אונזער שפעטערדיגע דור, און
אויף דער יירושער געזעלשאפט. צעהן
יאהר ענווסטענץ פון א יירושע אינ-
פאנסיאנע בכלל, און פון א יירושען
ערצוואונג - אונטערמירליכער, ביי
אומלעכע שווערע בעדינגונגען, אין העל-
פע די שולע האט זיך געמוזט, איז א
גרויסע נאך. דען חן מיר וואלען זיך
נישט פערקוקען אויף דער שולע פון-
זען מיר דאך מירדע זיין, דאס די 10
יאהר געהערען צו די בעסטע און
פערשטענדיגע, די שטענדיגע און רעפ-
סעס אין דער געזעלשאפט פאנאם געזע-
נאל - יירושען לעבען אין אונזער
שטאט.

און חיל איצט נישט געקען קען
 אפשאצונג און אפהאנדלונג אויפער
 דעם שול זענען בכלל און אויפער
 אונזערע יודישע געזעלשאפטליכע גיט-
 מאניעס פארם, דען עס איז אויפער-
 הויפט צו פארט צו געבען די געהע-
 רניגע אפהאנדלונג הארונד דא אלע
 אפצורעכענען פון די יודישע געמיינעס-
 יעס, פון די חאט האבען שוין געקע-
 הונט זייער שטודיום און די הויכשטע
 לערן, סיי די חאט שטודירען נאך, חת-
 בען נעכטיגסט געהויען ווער אפגעזאגט-
 דענן און פערנעמען זייערע קערער
 אינאם לעבען פון אונזער נאציאנאל-
 יודישען צבור, אבער עס איז נישט
 חתם דער שטח, עס צו פארהן נאצי-
 גאל-יודישע אינפליגענצן העלבע די
 יודישע געמיינעס האבען דערציאונג
 אויף די יסודות פון א יודיש נאצי-
 גאלע דעזיהונג, העלען פערנעמען זי-
 ערע אפצוגעבן און יודישען לעבען
 און דאן חתם דאס געשעעניש ווען עס
 כבוד פאר'ן יודישען ציבור און פאר
 די יודישע געמיינעס.

עסן פון ארומט און בליק אויף דער
 מענטשנאט און אונזערע געמיינעס
 אפגעזאגט געזעלשאפטליכע דעזיהונג-
 עסן פון ארומט און בליק אויף דער

אין אָנזענר אָרעז שבת חזט איהר זי קונסט ארומזאלגערען אין רי נאמען.

עם חילם ויך שוין אין דער לופט.
 די אלדער שטענענדיג, עס ערשט קאלט.
 מוטענע אויפ'ן הארצען און עס קיחלט
 אין די גלידער דערמאנענדיג ויך אז
 עס נעמט צו הינטער, דער עולם
 קעהרט ויך צוריק פון די דאמטשעס.
 אהעק אין דער וועגער חלום אין מען
 מאכט א חשבון הנאש חי מען האלט
 פון דער חקלם, דער עולם זעהט אז
 דאס האט ער האט ויך פארנעמעטעלט
 צו מאכען אין וועג א לעבער, האט
 ויך אויסגעלעבט פארם גארנישט, אז
 שלץ און הכל, פאסט ער ויך צו
 נעמען

אין אָנזענר אָרעז שבת חזט איהר זי קונסט ארומזאלגערען אין רי נאמען.

מיט דעם חיל קר פערסטעקען דעם
אומעם, האט נאנט זיין הארץ און קר
הויפט און זענען העכסטע לך והנה
שלך. איצט איז קר ויך פסקי, איצט
הען קר זעהט אז קר האט נארגעט
האט אויסצוהיין, זענט קר און די
נשמה און דער נוף זענען נישט זיין,
דיה און קר איז נאנט די נשמה שול-
דין, אבער פיר קענען ויך אויף אוועק
זע טרוקען, עס העט נארגעט העל-
פון, יעדער העט מוזען געזעהלען
פאר די זינד, האט קר איז געטאנען,
עס העט נישט העלפן האט מען חיל
וויך געהאלטען אונטער א פערשען
שולד, הען עס קומט צו געהן א אויס-
האורף און פאסקירושעט און הארפט
עס שרייף אויף א אנדערן אויף א
אונזערלינדען, האט יעדער הויפט נישט
און צו היסען און נאך, מ'זעט דאך
דער חוסט, אז עס העט איהם גע-
שענקט זיין, וועל קר ויך נישט איהרע-

ען, הארום יבא יום איר, עם חטם
 וסען דער טאג פון זמן גרעך און
 שחט'ס און דער טאג הען דער שער
 עס האבען זמן יום הריץ.
 אבער איך האב נישט אריינגעלאזט
 ווייל אין פילאזאפיע, איך חיל נאך
 שטעט רעדענעלען פון מיר האלטען
 וואו ביי די ערשטע פליחת און
 אס גינסעל בעלי תולדות האם זענען
 פ יאהר דא עז לרוב זענען נאך
 נאכט געזאגט מיט קיין שטענדערס,
 ויהר חטם זי סרענען אין די אלען
 אז נישט קומען נישט צוזאמען ערען טאג
 נישט אלער טאגס ביי אונדערן האט
 נישט אלס פון דער העלעס, און זי
 מיט נישט ארויס העלען אפד אלס
 וואק בעלי תולדות הי-יאהר בליבען
 זיין א קנעלונג, פחסת עם זענען
 וויפגעשטאנען א פרושע נמע בעלי
 תולדות האם דאנענען על מי נוסח
 דעמאנען, האם לערנען נישט אויס
 מליכע תולדות פון יאסעלע ראָטע-
 לאט, סרעטען וברומה, און זי א-
 ען עם פאר חצי כסף און די אלע
 עלי תולדות האם העלען בליבען
 אס יאהר אויף דער פליש-באג זי
 העלען דאס אויפגיבען זייער הארץ
 זיין העלען זענען מיט א צוברעכען
 נישט מליחות.

אויך איז דאס צווייטע און דריטע גע-
רעכטע אויף, "שטערט" אונטערזיכט
זינט שוין דאס זינט, און קאן
זינט א נאכאנאנד א שטח און דער
לעצטע געלעגנהייט איהם דאס צו
אונטערזיכט ביי שטערט אויף דער
לעצטע, דאס צו זינט און איהם זינט

בעת איך שרעב דן שורית וענן
יו אהלען נאכנישט פארנעקומען, נאך

לונגען פון נאנדען קריז.
 עס ווענען פערנקומען פערשירענע
 מאטערען, דעפולטעס און צום סוף
 קאנקורס-אובונגען, בעט העלפן עס
 האבען ויך אויסגעצייכענט די פער-
 לעצער פון פיליש-קאמעניץ.

מטבען א סטאטוסטויק פון דער יודן
שער געטלעכקייטן. וואל פשוט מיינט

וְעַל אֵם אָבִי דָּאָס גַּרְפֶּה יִדְעֵן,
הָאָם וְעַל אֲמִילֵיהֶם אוֹיֵב דֵּר בֵּרִים
הַזֹּאכְטער פֿאַנאַלישע האָט נִיחַם גֵּוֹס
פֿאַר אַלע אַרְבֵּין יָרֵךְ אֱלֹהִים.

